

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA



ANUL IX

No. 23

3

IUNIE

1928

În acest număr: *O grijă pentru viitor de I. Agârbiceanu; Celnic poezie de D. Ciurezu; Un nou academician: Silviu Dragomir de I. Lupaș; Opinia publică, presa și alegerile de Alexandru Hodoș; Sârbii din România de P. Nemoianu; Distracții provinciale de Vladimir Nițoară; Diplomația maghiară are grije de D. I. Moldovanu; Cronica politică: În plină anarhie organizată și Roadele politice de acaparare de D. I. Cucu; Gazeta rimată: Parlamentul separat de Gogu Demagogu; Insemnări: Sinceritate fără voie; Se face sau nu se face? Politică și premiile naționale; Avram Iancu călare; Ocara ignorantului; Proconsulii; etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

Țara Noastră



O grijă pentru viitor

Un ideal nu poate fi urmărit vreme îndelungată fără a exagera cu dorință și fantazie puterea binelui în viață. Visarea îmbracă ori ce ideal. Dacă am fi cu ochii mereu țintă la realitățile din jurul nostru, dacă evenimentele pe cari le așteptăm în viitor ar fi văzute, asemenea, numai între marginile realității de atunci, optimismul care dă putere de luptă în atingerea unei ținte frumoase ar îngenuchia în curând.

Dar, dacă adevărul acesta e valabil pentru majoritatea oamenilor, pentru societate ca și pentru popoare, în momentul atingerii unui ideal mulțimea muritorilor e părăsită brusc de visare, intră în cadrele realităților date, își înfige bine piciorul pe teren, și cearcă a realiza, pentru sine, în primul rând, maximul de câștig. De cele mai multe ori maximumul de idealism îi urmează maximumul de materialism.

E, poate, o lege a psihologiei omenești, o lege a vieții, prin care devine posibilă fructificarea realizărilor mari la care duce idealismul.

Așa se explică, în parte, marea năvală asupra bunurilor materiale ale vieții, care urmează după biruință. Năvala pe care o dau nu firile cele mai alese dintr'o societate sau din sânul unui întreg popor, nu aceia în sufletul cărora a ars mai puternic idealul, și cari în majoritatea cazurilor rămân idealiști și după realizarea biruinții, ci aceia cari și în vremea luptei au visat mai puțin și mai ales au făurit planuri în jurul persoanei lor.

Năvala dată de cei mulți, de cei tari în instincte și cu simțul practic al vieții bine dezvoltat, strivește adeseori pe cei mai buni, pe cei cari știu înfrunza un nou ideal în sufletul lor, de îndată ce vechiul ideal a fost atins.

Între unii și alții începe în curând o luptă, pentru că strivirea celor rămași idealiști nu este definitivă. Dacă ei, personal, rămân niște înfrânți, rămân pe dinafară, rămân neutilizați, gândul lor, simțirea lor,

noua concepție de viață pentru generația de subț ochii lor, nu poate fi pusă subț obroc. Pe diferite căi ale propovăduirii, noile idei și concepții își fac drum. Și, dacă la începutul luptei nu ar aduce alt bine decât să corecteze pe cei cari, duși de instincte, exagerază în realizările lor dând naștere la sămânța primejdioasă a egoismului feroce, visătorii fac totuși cel mai mare serviciu unei societăți sau unui popor. Din noile idei sămănite și propagate de ei se formează cu timpul o nouă conștiință publică, nu aceea care arde în ei înșiși, desigur, dar totuși una neasănătat mai înaltă în nobleță, decât aceea ce se încheagă din gândul și actele celor cari nu mai lucrează decât duși de instinct.

* * *

Dar problema are una dintre laturile cele mai grave pentru timpurile noastre. Cu îngreunarea luptei pentru existență, visătorii, ca și oamenii de știință, de cultură, — întreaga elită socială, care poate da noii idei, sentimente, noi perfecționări vieții, — ca persoane, ca oameni cari trebuie să trăiască și ei material, — ajung într-o tot mai mare strâmtoare. În lupta tot mai înverșunată a „înfăptuirilor pe teren“, a realizărilor imediat pipăibile, idealistii vieții sunt adeseori înfrânți prin însăși mijloacele descoperite de ei pentru ușurarea producției.

Azi omul condus de instinct nu se mai mărginește la întrebuințarea propriilor puteri pentru realizarea bunului material, ci folosește toate mijloacele tehnice, ca și toate ideile și lozincele, care au răsărit mai întâi în capul celor aleși. Tot mai mult mulțimea acaparează numai pentru ea, și birue cel cu mai mult simț practic în viață.

Nu numai la noi în țară, dar pretutindenea după războiu, elita gândirii și a puterii de creație omenesci în toate domeniile vieții duc un trai material dintre cele mai grele. Scriitorii savanți, artiști, cercetătorii în tainele științei, au ajuns, în cele mai multe societăți, aproape la sapă de lemn.

Simțind primejdia ce-i amenință, idealistii de toate categoriile au încercat o solidarizare pentru apărarea intereselor lor, au întemeiat diferite asociații, naționale sau internaționale. Dar ele sunt departe de a reuși să le apere interesele. Elita omenirii nu e în stare să îngheteze a tovarășie profesională puternică, — cum sunt organizațiile muncitorilor manuali, de-o pildă.

Lipsiți în mare măsură de simțul practic al vieții, oamenii cari strălucesc prin intelect și cunoștinți, sunt aproape niște infirmi ai existenței materiale. În toate vremile ei au avut nevoie de un protector, care, asigurându-le traiul material, — să le dea posibilitatea răgazului pentru opera lor, creația.

După război, năvala asupra bunurilor materiale ale vieții, sprijinită de întreaga dezvoltare tehnică modernă, e așa de vertiginoasă, încât puțini dintre oamenii practici, chiar cei mai buni, nu-și dau seama că lăsând în părăsire, în nepuință de creație, pe cei aleși, primejduiesc însăși realizărilor lor.

Istoricul francez Lucien Romier spune într'un loc: „De îndată ce a înlăturat amintirea asprelor privațiuni și a atins oarecare punct de saturație în bunăstarea ei, mulțimea e nevoită să facă apel la un nou ideal, iar dacă pe acesta nu-l găsește, își distruge propriile jucării, întocmai ca și copiii, din simpla dorință de a le schimba cu altele“.

Desigur, că în asaltul spre materialism de după război, nu cei ce-l dau vor crea noul ideal al societăților și al popoarelor. El poate naște numai din sufletele și mințile cele mai alese, cari, însă, în împrejurările de azi, sunt diminuate în puterilor lor de creație dacă nu chiar anihilate. În Rusia întâilor ani de năvală materialistă, concretizată în bolșevism, — au murit de foame savanți, oameni mari, ca și se nasc rar în sânul unui popor, — iar în multe țări după război ei tânjesc într'o grea situație materială.

* * *

Așfel, în perspectiva viitorului, soarta elitelor intelectuale nu se poate vedea până acum decât în culori negre. Dar și soarta civilizațiilor prea materialiste, a societăților și popoarelor, care dând prea mare năvală la bunurile materiale ale vieții, uită tocmai pe aceia cari au iscodit condițiile mai prielnice vieții, cari au adăpat sufletul și-l pot adăpa, singuri, și în viitor.

În marea întrecere pentru realizările cu câștigul lor imediat, conducătorii țărilor ar trebui să se gândească la protecția celor pe cari firea lor, constituția lor intelectuală și psihică nu-i lasă să intre în vârtej, ci rămânând de-o parte aruncă încă stele de lumină, noui lufceferi conducători către un nou ideal.

Mai mult decât în trecut, elita umanității va trebui să fie protejată pentru a putea crea, pentru a restabili un echilibru între realitate și ideal, între formele date și perfecționarea lor. Mai mult decât în trecut, pentru că azi această elită poate fi mai repede înfrântă în asprul concurs pentru câștigarea comorilor lumii.

I. AGĂRBICEANU



COLNIC

De câte ori trec seara prin colnic
Spre Golul-Drincii 'n sus, la răgălii,
Se vâzolesc în mine păfimi vii
Și pe prăsea strâng pumnul meu voinic.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Roibule cu doru 'n pas
Visu 'n urmă mi-a rămas,
Mi-a rămas vrăjind pe-o floare.
Năluciri clipite 'n soare,
Taină aspră de isvoare,
Gând ce cântă, gând ce doare,
Roibule furtună 'n soare...

Și-mi opresc din sbor fugarul, și-mi rotesc
In colnicul plin de umbre ochi-mi mari,
Și simt noaptea grea, de păcură 'n lăstări
Cum aduce svon de ape ce vuesc.

Din volumul «Răsărit», premiat de Academia Română

Paltinul crescut în geamăn m'a cuprins
Fluerând în mine patimi de demult,
Și cum stau în scări și tremur, și ascult,
Parc'o vâlvără sub mine s'a aprins.

S'a încins o luptă dreaptă 'n tufăriș
Și-a căzut un trup în iarbă 'ngenunchiat,
Miros cald de sânge proaspăt și-un oftat,
A oprit povestea nopții 'n aluniș.

În adâncuri moare-un chiot înecat
Și din frunze ploae-o doină de haiduc,
Roibu-mi bate și mă 'ndeamnă să mă duc,
Pe când sufletu-mi tresare 'ntunecat...

Roibule, coamă rotată,
Lasă-mi gândurile roată
Spre pădurea 'nsângerată,
Să mai văd colnicu-odată,
Umbra moale 'ngândurată
Și poteca 'ncrucișată...
Roibule, coamă rotată.

D. CIUREZU





Un nou academician: Silviu Dragomir

— Raportul d-lui I. Lupaș către plenumul Academiei Române.¹⁾ —

Discuțiunile urmate în ședința secțiunii istorice dela 22 crt. pentru împlinirea locului devenit vacant prin moartea așa de fimpurie a valorosului ei membru Vasile Pârvan, au dat ca rezultat al votării propunerea de a fi ales membru activ în locul decedatului nostru coleg dl dr. Silviu Dragomir dela Universitatea din Cluj. Din încredințarea secțiunii am onoare a prezenta următorul raport:

În ședința dela 8 Iunie 1916, când regretatul Ion Bogdan făcea propunea pentru alegerea d-lui profesor Silviu Dragomir ca membru corespondent al Academiei Române, înfățișa scrierile lui ca pe unele ce se impun „ca lucrări de mâna întâia” oricărui cunoscător de istorie românească și exprima dorința ca titlul de membru corespondent să fie „nu atât răsplata activității sale de până. atunci, cât îndemnul pentru o muncă și mai stăruitoare în viitor”.

Acastă dorință a răposatului membru al Academiei Române s'a îndeplinit întocmai. Tânărul profesor al seminarului Andreian din Sibiu, obținând la 1919 catedra de istorie sud-est europeană la Universitatea din Cluj, a dezvoltat o activitate științifică și didactică din cele mai intense și mai înbelșugate în rezultate durabile, — publicând monografia intitulată „Desrobirea religioasă a românilor ardeleni în secolul XVIII” monografie premiată la 1922 de Academia Română, colaborând asiduu la publicațiunile istorice, literare și filologice din Cluj. (Anuarul Institutului de Istorie Națională, Societatea de Mâine, Țara Noastră și Daco-România) la revista „Transilvania” din Sibiu, la „Revista Istorică” din București, ș. a.

De două ori s'a înfățișat înaintea Academiei făcând comunicări istorice despre „Vlahii din Serbia în sec. XII—XV” și despre „ori-

¹⁾ În temeiul acestui raport în ședința plenară a Academiei dela 25 Maiu, d. profesor Dragomir întrunind 17 voturi din 23, a fost proclamat membru activ al Academiei Române.

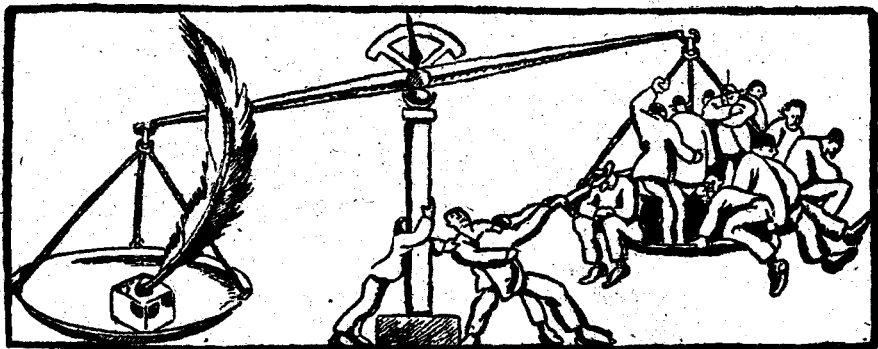
ginea românilor din Istria". La 1924 a publicat în Cluj „Vlahii și Morlacii — studiu din istoria românismului balcanic”, după ce tot acolo publicase contribuțiuni privitoare la „Câteva urme ale organizației de stat slavo-române” (1920). Trebuie amintită aci și prețioasa colecție de documente slave, descoperite de subsemnatul între actele necatalogate ale arhivei Bruckenthal din Sibiu și publicate de d. Silviu Dragomir în vol. IV al „Anuarului Institutului de Istorie Națională” din Cluj sub titlul „Documente nouă privitoare la relațiile Țării Românești cu Sibiul în sec. XV și XVI”.

Studiile sale aduc întregiri serioase și temeinice pentru cunoașterea mai exactă a legăturilor noastre istorice cu popoarele slave, în deosebire cu sârbii și cu rușii. În timpul din urmă a dat atențiune stăruitoare frământărilor revoluționare din Ardealul anilor 1848—1849. Cele două biografii, a lui Avram Iancu și a lui Ioan Buteanu, se întemeiază pe cercetarea corespondențelor inedite, putând astfel să sporească în mod considerabil cunoștințele relative la rolul, pe care l-au avut în desfășurarea revoluției din munții apuseni acești doi conducători cu suflet eroic.

Metoda pe care d. Silviu Dragomir o întrebuințează în cercetările și studiile sale istorice este din cele mai serioase. Fără a nesocoti amănuntele, pe cari le cercetează cu îndelungă răbdare, nu se lasă copleșit de ele, nu se pierde în noianul lor, ci selecționându-le potrivit cu puterea lor de documentare, izbutește să dea adeseori expuneri sintetice de valoare necontestată.

Alegându-l membru activ al Academiei Române, suntem siguri că secțiunea istorică va avea într'insul un colaborator devotat și priceput, care prin cunoștința limbilor slave este chemat să aducă și în viitor servicii importante istoriografiei române, atât prin cercetările și scrierile sale proprii, cât și prin îndrumarea metodică, pe care înțelege să o dea elevilor săi dela Universitatea din Cluj.

I. LUPAȘ



Opinia publică, presa și alegerile

Soluția noastră pentru rezolvarea crizei de conducere, în milocul căreia se zburcăm țara în clipa de față, e simplă și categorică. O cunoașteți. Ea însemnează revenirea la guvernul partidului poporului, care se mai găsea încă la cârmă în Iunie 1927 sub prezidenția dlui general Averescu.

Orice minte chibzuită, pe care n'o întunecă turbureala patimei sau dedesubturile socotelilor personale, trebuie să recunoască temeinicia acestei concluzii, la care noi am ajuns prin confruntarea obiectivă a două stări de lucruri cu desăvârșire schimbate, deși despărțite între ele numai de scurgerea unui singur an. Scurgerea unui singur an, de data aceasta, apare ca o adevărată prăpastie a vremii, care s'a surpat înaintea noastră, lăsându-ne priveliștea întristătoare a drumurilor sigure pe cari le-am părăsit. Toate posibilitățile de realizare erau deschise acum un an pentru consolidarea noastră interloară și pentru clarificarea legăturilor cu străinătatea. Astăzi, nicio perspectivă favorabilă nu vedem răsărind înaintea guvernului liberal, care, abia după câteva luni de la instalarea sa nedorită în fruntea țării, a reușit să învrăjbească spiritele înăuntru și să dea străinătății impresia falsă a unor apropiate fenomene de destrămare în România.

Recunoaștem, că multe din câștigurile reale, dobândite în răstimpul guvernării trecute a partidului poporului, nu se mai pot reconstitui în pripă. Insuși principiul organic al autorității constituite, care rămâne punctul arhimedic al oricărei orânduiei de stat, se găsește grav compromis, de vreme ce un partid de opoziție, — cu cât mai popular cu atât mai primejdios, — își îngăduie să îndemne pe cetățeni să refuze plata impozitelor, proclamând la gazetă și prin întruniri publice, că „orice mijloc e îndreptățit pentru răsturnarea guvernului“.

Dar, tocmai de aceea e nevoie de restabilirea unui just echilibru în viața noastră publică, aplicându-se, pe de o parte, o solidă surdină demagogiei, și vindicându-se, pe de altă parte, rănilor adevărate, provocate de o apăsare politică nejustificată și supărătoare. O asemenea sarcină nu se poate încredința decât dlui general Averescu, singurul dintre toți șefii de partide de la noi, care poate prinde frânelor puterii fără șovăire și fără ranchiună, făcând să se simtă pretutindeni de opotrivă mâna sa tare și inima sa generoasă.

Ce piedeci ar avea să întâlnească șeful partidului poporului de-a lungul dificilei sale misiuni? Noi zicem, că greutățile trebuie să căutate chiar în situația, pe care e sortit să o moștenească. Munca de restabilire a unor raporturi de guvernare normală, în împrejurările actuale seamănă grozav cu treaba, pe care a fost silit să o facă odinioară răbdătorul Sisif. Va fi nevoie de o încordare supraomenească de voință; de o rafinată îndemănare; de desțelenirea unor vechi ogoare (sau poate de utilizarea unor metode noi), pentru a readuce încetul cu încetul liniștea în suflete și încrederea în propriul nostru destin. Sunt, însă, comentatori mai superficiali ai frământărilor actuale din politica românească, pentru cari o reîntoarcere la guvernul prezidat de d. general Averescu se arată ca o imposibilitate, fiindcă, zic dumnealor, partidul poporului nu se mai bucură de încrederea mulțimii. Adversarii acestui partid, în special național-țărăniștii, manevrează cu multă emfază același argument, strigând la toate răscrucile, că întreg corpul electoral, cu arme și bagaje, cu dăsași și cu bâte, a trecut de mult în fabăra celor doi tribuni ai poporului: Iuliu Maniu și Ion Mihalache. Deci, dacă ar voi să se mențină la cârmă, partidul poporului ar trebui să aleagă din două una: ori să facă alegeri după rețeta dlui I. G. Duca, ori să trimeată Parlamentul la plimbare, după pilda dictatorului spaniol Primo de Rivera.

Se scuturăm puțin aceste susțineri, ca să vedem câte grăunțe de adevăr vor mai rămânea pe fundul sitii. Nu discutăm, deocamdată, popularitatea partidului național-țărănist. Vom avea prilejul să spunem cât o prețuim și să arătăm cum a fost câștigată. Ne mulțumim, până una alta, să examinăm mai de aproape presupusa lipsă de popularitate a partidului poporului, ca să ne dăm seama de unde izvorăște ea, ce valoare are, și ce leac îi putem găsi...

* * *

Guvernarea partidului poporului, între anii 1926—1927, a oferit un spectacol oarecum paradoxal sub raportul sufragiilor mulțimii. De obicei, partidele politice concentrează asupra lor, într-o perioadă de agitație, o lungă serie de nădejdi colective, pentru a se uza, la cârmă, prin inevitabila desamăgire a celor mai multe de aceste iluzii. N'a existat nicidecum vreoa expresiune, cât de ideală, a puterii executive, care să reziste acestui măcinăș neîndurător al timpului. Popularitatea promisiunii a fost totdeauna jertfită pe altarul faptei. Guvernele vin, în deobște, însoțite de un val al simpatiei publice; dar, pe zi

ce trece, însuflețirea se potolește, încrederea scade, decepțiile își fac apariția. Ce s'a întâmplat cu guvernarea trecută a partidului poporului? În primăvara anului 1926, când i s'a încredințat conducerea țării dlui general Averescu, opinia noastră publică, — fiindcă am început să vorbim despre ea, — fusese atâțată aproape cu aceeași intensitate ca și astăzi de propaganda demagogică a național-tărăniștilor, cari alcătuiau pe atunci două grupări distincte ce-i drept, dar ale căror arme de atac erau luate din acelaș arsenal. Partidul poporului, care nici pe vremea aceea nu înțelegea să se aventureze pe acest tărâm într-o acțiune de supra-licitație electorală, făgăduind împărțea tuturor pământurilor și ștergerea tuturor dărilor, a avut de luptat foarte serios în alegeri, iar biruința în fața urnelor nu i'a fost ușoară.

Dar, cu cât timpul trecea, și cu cât efectele bune ale guvernării partidului poporului se resimțeau, o rectificarea îmbucurătoare intervenea în conștiința mulțimii, care începuse să guste din roadele unei activități fericit îndrumate. (Nu vom aminti aci de cât două rezultate precise, cari nu puteau să nu găsească ecou în toate provinciile românești: dublarea valorii de schimb a leului și ratificarea de către Italia a unirei Basarabiei.) Astfel, spre surprinderea tuturor și spre satisfacția noastră, după un an de cărmuire, guvernul prezidat de d. general Averescu era mai tare decât în cel dintâi ceas al guvernării sale. Nicio imputare nu i se făcea nicăeri, Nicio mișcare împotriva lui nu se înregistrase undeva. Nicio învinuire demnă de a fi luată în seamă nu i se putea aduce, și, ceea ce e mai caracteristic, *nici nu i se aducea*. Dimpotrivă, până și adversarii politici îi recunoșteau meritele câștigate. Când, din senin, s'a pornit împotriva sa avalanșa de calomnii și de defaimări absurde, pusă la cale după înlăturarea sa, cu scopul de a-l discredită în ochii așa zisei noastre opinii publice.

Nu mai e nevoie să reîmprospătăm amintirea furioasei campanii duse prin presă; printr'o anumită presă, care e gata oricând să se pună în serviciul cui are cu ce s'o cumpere, dar și prin presa celorlalte partide politice, cari se repezeau acum cu o egală pornire să sfășie trupul rănit al unui adversar. A fost, mărturisim drept, un complot admirabil organizat, cu scopul de a produce zăpăceala necesară unei schimbări de regim operată între culise. Partidul liberal, pentru a reveni la putere, avea nevoie de o diversiune, de o atmosferă tulbură, de o învolburare de pasiuni, în mijlocul căreia lumea să nu distingă precis ce se pune la cale. Observați cu băgare de seamă ciudățenia: cu o săptămână înainte de demisia dlui general Averescu *nimeni* nu se gândea să îndrepte împotriva guvernului partidului poporului încercarea unei acțiuni de răsturnare!

Nu e de mirare, că în urma campaniei deslănțuite prin publicitate cu atâta gălăgie, s'a produs o confuzie în mintea multor oameni cumsecade, cari, deprinși să dea crezare celor scrise la gazetă (proastă deprindere!) au început să-și închipuie cu dinadinsul, că d. general Averescu a băgat mâna până în cot în visteria României, împărțind câteva miliarde la partizani, și că fiecare ministru, în preziua plecării,

s'a căpтуșit cu o avere considerabilă. (Partea cuvenită dlui Octavian Goga a fost, cum se știe, treisprezece milioane...)

În această atmosferă de chiot asurzitor și de bârfeală fără pu-
doare s'au făcut — cum s'au făcut — alegerile din vara anului 1927.
Grație terfelirii de care a avut parte, și la care s'au adăugat unele
operațiuni discrete ale electorilor guvernamentali, cari au rectificat peste
tot conținutul urnelor, partidul poporului a suferit o evidentă nedreptate,
ale cărei consecințe se pot vedea în compoziția Parlamentului actual. E
mai presus de orice îndoială, că dacă s'ar fi îndeplinit o reală și
sinceră consultare a corpului electoral, cu toată conspirația încheiată
spre distrugerea sa, partidul poporului ar fi obținut alte rezultate. Se
știe, însă, cum au fost puse la cale alegerile din urmă. Și e curios,
că partidul național-tărănist, care aruncă actualului Parlament învinuirea
de a fi fructul unei falsificări a voinței populare, refuză să aplice
aceeaș constatare când e vorba de situația parlamentară a partidului
poporului!... Când, în realitate, prigoana cea mare nu s'a dus împo-
triva partidului național-tărănist, care la data aceea era uns la clubul
liberal în calitate de al doilea partid de guvernământ, ci împotriva
partidului poporului, care trebuia ucis definitiv cu orice mijloace!

* * *

Socoteala, firește, n'a reușit. Ostenită să tot urle în pustiu, presa
a amuțit. Văzând că nu se lămurește nimic din potopul de crime
aruncate în spinarea partidului poporului, opinia publică și-a revenit
în fire. Cine își îngăduie să afirme, că, în aceste noi condițiuni, re-
zultatul atât de dubios al alegerilor de-acum un an mai constituite un
criteriu de judecată? În ziua când se va face apel din nou la partidul
poporului, ca să-și pună puterile sale în serviciul patriei, satisfacția va fi
completă. Clarificarea mulțunii se va face pe deplin.

Iar demagogia va fi înfrântă, a doua oară, cu aceleaș mijloace
onește cași în anii 1926—1927. Printr'o înțeleaptă și fecundă gu-
vernare.

ALEXANDRU HODOȘ



Sârbii din România

Nu odată s'a vorbit în aceste pagini despre conștiința și zelul cu care sârbii din regatul vecin cultivă pe pușinii lor conaționali din cuprinsul țării noastre. În acest scop, ei nu scapă niciun prilej, fie cât de neînsemnat, pentru strângerea legăturilor dintre cele două insule sârbești din Banatul împărșit. Astfel am văzut cum jubileul unei reuniuni de cântări din Timișoara a atras, mai acum un an, vizita coralului episcopal din Vârșeț, prilejuind minorității sârbești din metropola Banatului zile de adevărată înălțare morală și națională, asupra căreia ne-am făcut datoria să atragem atențiunea opiniei noastre publice.

Urmărind cu un viu și explicabil interes modul de a lucra al vecinilor noștri, putem relata din nou, că ei continuă cu o tenacitate vrednică de toată lauda lărgirea căilor și mijloacelor menite să ocrotească și să desvolte pe sârbii din Banatul atribuit nouă, apropiindu-se zi cu zi și paș cu pas de idealul ce-i călăuzește.

Aflăm din ziarul *Pravda* dela 6 Aprilie a. c., că pe urma vizitațiilor canonice făcute de episcopul Grigore Letici al Becicherecului în Banatul românesc și la inițiativa acestuia s'au pus bazele unui cămin menit să adăpostească pe tinerii originari dela noi, cari doresc să-și facă studiile în Iugoslavia. Episcopul Letici a contribuit din partea sa cu un prim fond de o sută mii de dinari și care va fi augmentat prin contribuțiunile tuturor comunițărilor bisericesti din eparhia sa, iar primăria Becicherec s'a grăbit să ofere, gratuit, terenul necesar pentru înălțarea acestei clădiri. Un comitet de acțiune compus din șase membri s'a angajat să ducă la bun și grabnic sfârșit opera începută, în vreme ce profesorul dr Costa Ciurici dela liceul local va elabora regulamentul pentru organizarea și funcționarea noii instituțiuni naționale.

Dar chestiunea aceasta ni se pare că comportă o importanță deosebită pentru noi, astfel încât credem că nu este inutil să reproducem din ziarul *Pravda* fragmentul care reoglîndește scopul și intențiile cercurilor sârbești:

„După plecarea armatelor sârbești din acele ținuturi, cari actualmente aparțin României și Ungariei, a rămas un număr respectabil de conaționali de ai noștri lipsii de ocazia și posibilitatea de a face educația copiilor în spirit național în vederea conservării spiritului și răspândirii culturii noastre în viitor, în acele părți.

„Episcopul Grigore Letici, întreține până acum, anual, pentru zeci de elevi originari din acele ținuturi, din propriile sale mijloace; se izbea însă de inconvenientul că acești elevi bursieri trebuiau plasafi în orașe diferite, și anume: la seminarul din Carlovăț, la căminul de învățători din Novisad și Zombor. Episcopul Letici a făcut tot ce i-a stat în putință, pentruca acești elevi să fie concentrați într'un singur loc, pentru a li se putea face o educație uniformă, în vederea aceluiași scop, anume pentru a-și consacra toată activitatea lor viitoare la promovarea culturală a ținuturilor lor de origine“.

Precum vedem, problema educației copiilor din Banatul românesc a fost fixată din toate punctele de vedere; nu mai lipsește decât concursul statului — care desigur nu va întârzia prea mult — și sârbii au rezolvat una din cele mai mari probleme naționale ale lor.

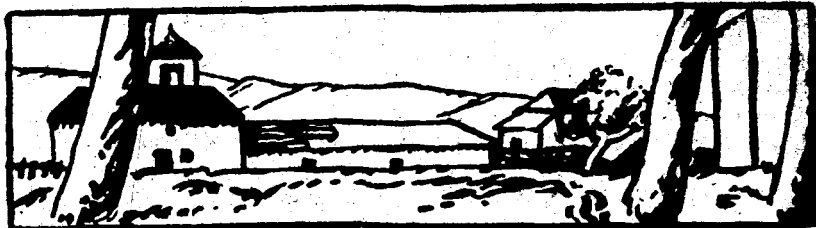
Din tot ceace s'a discutat la conferința preoțească din protopresbiteratul Becicherecul-Mare, din care a răsărit ideea căminului național de mai sus, relatat de ziarul *Pravda*, lipsește cu desăvârșire elementul care a paralizat și cea mai timidă încercare românească ținînd același scop; nu s'a tras la îndoială niciun moment atitudinea binevoitoare a statului român. Dimpotrivă, episcopul Letici a accentuat, că autoritățile românești manifestă o atitudine mai mult decât amicală față de sârbi. Dacă, totuși, uneori aceștia sunt sortiți să îndure oarecari neajunsuri, vina o poartă guvernul sârbesc care prea este ostil față de elementul românesc. Ziarul *Politika* dela 28 Aprilie a. c. relatează, că numeroase delegații sârbești din Banatul românesc au rugat pe episcopul Letici, ca la întoarcerea sa la reședință să înduplece guvernul iugo-slav pentru a-și schimba atitudinea sa față de români.

Dacă și sârbii dela noi recunosc că situația românilor din Banatul sârbesc — sârbesc prin frontieră, iar nu prin compoziția sa etnică — este rea, atunci nu mai încapе îndoială că soarta conaționaliilor noștri-e desnădăjduită. În timp ce la adăpostul unei largi toleranțe a guvernului nostru, sârbii de dincolo au rezolvat definitiv problema fraților lor, noi nici măcar ipotetic nu putem conta cu îngăduința statului iugo-slav. Tinerii români din Iugo-Slavia, doritori de a-și urma studiile la noi nu au altă posibilitate de a trece frontiera decât renunțând pentru totdeauna la supușenia iugo-slavă. Nici un pașaport nu se eliberează pentru urmare de studii, pe motivul că și Iugo-Slavia are școli secundare și superioare. Refuzul acesta nu este incident — cum se practica la început — ci principal, legiferându-se chiar. Pe petițiunile solicitorilor români ne-a fost dat să citim următoarea rezoluție: „Conform ordonanței nr. 4231 din 10 Februarie 1928 și în baza art. 54 din Legea pentru învățământul secundar, instruirea în România nu se încuviințează“.

Cu toată această gravă stare de lucruri, n'am văzut ca guvernul român să reacționeze. Nici măcar o explicație n'a cerut acelora cari literalmente ne sugrumă frații, dar nu se sfiesc să conteze deschis pe larga noastră îngăduință. Bănuim că guvernul român nici nu are cunoștință de starea de plâns a românilor din Iugo-Slavia, căci prea am fost și suntem reprezentanți la Belgrad de oameni cari, au prea puțină grijă de problemele românești de peste hotare.

Dar nu numai înalta noastră oficialitate merită reproșuri subț acest raport, ci și noi cei mărunți și anonimi. Firește, vina noastră este mai mică, deoarece noi nu putem avea mijloacele necesare de informație. În afară de vagi apeluri și memorii, n'am avut ocazia să înregistrăm nici o hotărâre energetică, colectivă, care să fi fost în stare să alarmeze fie și numai opinia publică a Banatului, cel cu rana adâncă în suflet. Cele câteva încercări individuale s'au înecat în indiferentismul vinovat al celor de sus ca și al acelora de jos. Doar câteva cărți românești dacă se trimit peste frontiera despărțitoare de frați, pe cari nu odată inteligenții noștri vameși le confiscă, trimițând pe contrabandiștii de acest soi în judecata Consiliului de războiu, după cum ne-a fost dat să cunoaștem pățania unei sârmane românce din Iugoslavia, pe care un frate al său, avocat în Timișoara avusese reaua inspirație s'o încredințeze cu asemenea delicată misiune. În momentul de față un singur intelectual din Timișoara, director de școală normală, originar din vechea Serbie, își mai trimite gândurile la aceia pe cari i-a părăsit, trudindu-se să adăpostească pe câte unul-doi obidiți ai soartei la școala ce o conduce, până când, într-o bună zi i se va înfunda și lui, când vreunui din numeroșii săi inspectori ambulanți i se va năzări că și-a depășit atribuțiunile de simplu director. O acțiune largă colectivă nu se îndură să-și întoarcă privirea spre acest domeniu de cumplită jale românească. Asociațiunile bănățene existente au îmbrățișat cu mult șgomot un ideal mai apropiat de aspirațiunile membrilor ei fondatori, căutând să justifice, cât timp se va mai putea, penetrațiunea politică a câtorva ambițioși ministeriabili dela București, împingând pe primul plan ocrotirea nevoilor urgente ale acestora, iar nici decum durerea celor rupți din trupul nostru etnic. Însfârșit, luând cunoștință de frumoasa ispravă a episcopului Grigore Lefici, ne punem întrebarea: Grigore al nostru și al Aradului, precum și venerabilul Episcop al Caransebeșului nu au nimic de zis sau de făcut în interesul credincioșilor din cealaltă parte a Banatului? Le adresăm această firească întrebare, pentru că n'am avut durerea să cetim că guvernul iugoslav le-ăr fi refuzat viza pașaportului, așa cum o face zi de zi cu nenorociții lor fii sufletești cari, desigur, n'au încetat să lege oarecari nădejdi și de cărja lor arhierască...

P. NEMOIANU



Distracții provinciale

— Extraordinar! Patru jumătate și Puica nu mai vine! Și doar de trei ori i-am spus eri să vină la ora fixată. Când o să mai jucăm? Că la 7 trebuie să fiu acasă. Vine Mișu dela birou și iar îmi face muzică.

— Păi așa sunt *dumnealor*, zice Coana Sofica, și vocea dumisale de bas parcă ar veni dela altă ființă. Noi trebuie să-i așteptăm nopți întregi când se ncurcă la club sau în alte locuri nerușinate, dar dumnealor se fac foc, dacă n'au masa gata când se ntorc acasă. Așa era și Mitică. Numai că eu nu mă prea speriam, și-apoi aveam și două ordonanțe.

Coana Sofica Vartiade, văduvă de colonel, își toca pensia la „maus“ și „poker“ între cucoanele pe care le trăgea cu undița în vârtejul patimei sale. Cărțile, tutunul, cafeneaua și Bombonel, un cățel lășos cu ochi bulbucăși, erau punctele cardinale ale vieții sale inutile și monotone. Zilnic își purta obesitatea dintr'o casă în alta, și mersul ei legănat de rață pântecoasă, arăta, mai precis ca ceasul din turnul pompierilor, ora 3, când își părăsea domiciliul pentru complexarea căreului. Astăzi era ziua ei de primire, și de trei sferturi de oră așteptau pe doamna Puica Stavăr, soția doctorului primar, să poată complexa cercul de maus. Coana Sofica prin vrâsta, poziția socială și obositatea ei, ocupă un loc de frunte pe scara erarhiei feminine, și dacă celealalte cucoane, mult mai fine, își ziceau pe nume, nimeni nu îndrăzne să-i zică domniei sale de cât: „coană Sofică“, afară de Puica Stavăr, care obișnuia să-i spună diminutiv „coană Soficuță“. E drept că acest diminutiv suna ilariant față de monumentală sa conformație, dar cucoanele se obișnuiseră cu el, deși la început li se părea o ușoară ironie. Coana Sofica, răsturnată comod într'un vast fotoliu de piele, ținea în brațe pe Bombonel și degetele sale, ca niște cârmăciori, îi mângâiau lâna albă. În dreapta domniei sale, la alt capăt de masă, doamna Mărioara Sofronescu, o ființă între 35 și 40 de ani, naltă, uscată, colțuroasă, își apleca nasul lung și ascuțit deasupra cărților înfinse pe masă într'un complicat „pasians“.

Degetele uscate cu incheieturi noduroase, cu unghiile tare vopsite izbeau nervos cărțile.

— Ah! și popa ăsta de cupă a treia oară mi se pune în drum, rosti domniasa repezit, nazal și pe același ton. Apoi c'o singură mișcare, care dovedea o deosebită abilitate, adună cărțile, și ridicându-și ascuțimea nasului către parteneră de vis-à-vis o întrebă, supărată:

— Și i-ai permis lui Mișul tău să-ți facă muzică?! Aș vrea să-l văd pe Anton că îndrăznește să-mi reproșeze ceva! rosti domniasa cu ton aspru, adunându-și sprincenelē stufoase la rădăcina nasului. D. Anton Sofronescu era polițaiul orașului și gurile rele spuneau că voluminoasa domnieisale persoană se micșorează până la dispariție în fața sriiitei sale soții, de care fugeau servitoarele și var-diștii, condamnați să intre temporal în împărăția menajului polițienesc. Și d. Sofronescu, motololit în domiciliul domniei sale, nu reușea să împrumute nici o picătură din autoritatea soției, pentru a o întrebuința în serviciul său.

Doamna Lenuța Vasiliu, terorizată de soțul său Mișu, subprefectul județului respectiv, privea cu ochi mari și plin de admirație la doamna Sofronescu, dela care ar fi vrut să împrumute puțină energie. Dar capul său de păpușă vopsită, cu ceafa rasă și grăsulie, privirea fără expresie și moliciunea gesturilor, arătau lămurit lenevia de care era stăpânită întreaga sa făptură.

Coana Sofica își sălță puțin în fotoliu carnația bogată și dând drumul pe nări la două suluri compacte de fum, rosti supărată:

— Nu mai vine Puica! Ne-a încurcat partida. Hai să facem o panțarolă fetelor.

— Bine zici coana Sofică, răspunse înșepat doamna Sofronescu adunând cărțile, că ne trece vremea fără niciun rost.

— Dar la 40 lei partida și doi lei punctul, altfel nu joc să-mi pierd vremea. Hai, Bombonel maică, mai du-te la locul tău, că m'ai încălzit de moarte!

Cucoanele fixate în sfârșit asupra activității lor se apropiară repede în jurul mesei. Prin fereastra deschisă, mirosul teilor înfloriți nu reușea să omoare duhoarea tutunului consumat fără odihnă de coana Sofica. O rază de soare fușișată pe subt perdeaua lăsată până la jumătatea ferestrei punea o dungă de lumină pe nasul strălucitor al doamnei Sofronescu și se oprea în părul negru și ondulat al doamnei Lenuța Vasiliu. O pasăre, în teiul de lângă fereastră, își tremura undulațiile fermecătoarelor triluri, pe care, nu le auzeau cucoanele, obsedate de captivanta panțarolă.

Se începuse a cincea partidă, când năvăli în odae doamna Puica Stăvăr.

— Bon-jour cucoanelor! Te rog să mă erți coană Soficuță că n'am putut veni la oara fixată. Am primit o telegramă de la...

— Lasă telegrama dragă și treci colea, zise coana Sofica arătând locul gol lângă masă.

— Nu, nu, că azi nu joc!

— Cum?! rosti supărată doamna Sofronescu.

- Mă duc la gară peste un sfert de oră.
- Ce să faci la gară soro? întrebă coana Sofica nemulțumită.
- Vine Elvira Popazu, cea mai bună prietenă de pensiu.
- Va să zică ne-ai stricat partida de maus, zise înțepat doamna Sofronescu.

- Nu-ți nimic Mărioară dragă, văd că ai găsit altă ocupație. Și-ai mai stați și de vorbă, nu tot cărți și cărți.

- Ce să vorbim? răspunse răstit doamna Sofronescu, noi nu știm să bârfim cum se obișnuiește... *in alte orașe.*

Puica Stavăr lăsându-și capul în jos privi cu ochii micșorați spre doamna Sofronescu:

- Dacă știi că se bârfește *in alte orașe* se prea poate să fi bârfit și tu cândva.

Apoi cu pași mărunți, zveltă și felină, Puica Stavăr se duse la fereastră și ridică storul.

- Lasă-l soro, zise coana Sofica pufnind pe nări, că năvălesc muștele.

Puica Stavăr își scoase pălăria și scuturându-și pletele blonde hohoti cristalin:

- Cum stați în casă, cucoanelor, pe vremea asta splendidă? Afară e soare, flori, cântec de paseri. E luna florilor, luna iubirei...

- Parcă ești măritată dragă, întrebă malițios doamna Sofronescu.

- Da. Dar din *dragoste*, și sunt destul de tânără ca să mă iubească bărbatul.

- Of! *dragostea bărbatului!* mârâi morocănos coana Sofica.

- Ce să fac, dragă coană Soficuță, dacă eu nu cunosc altfel de *dragoste* nelegitimă!

- Care va să zică noi am cunoaște?

- O, nu m'am gândit la tine dragă Mărioară!

În privirea surâzătoare a doamnei Stavăr era și ironie și compatimire. Doamna Sofronescu se răsuci nervos pe scaun, iar coana Sofica zise profund:

- Dar nici la mine, cred.

- Vai de mine coana Soficuță, s'ar putea să te bănuesc de fapte imposibile?!

În toata făptura doamnei Stavăr era atâta tinerețe și voioșie, în cât doamna Lenuța Văsiliu nu se putu opri să rostească lenes:

- Tare ești simpatică azi Puica dragă!

- Îs supărată pe tine Puica, zise coana Sofica. *Ne-ai stricat partida.* Și aveam o poftă de revanșă!

- Acum îi dă mâna să nu mai joace, după ce eri ne-a luat banii la poker, spuse răstit doamna Sofronescu.

- Cât ai pierdut Mărioară? Întrebă blând Puica.

- 480 de lei.

- Dacă-ți pare rău, pot să-ți dau banii înapoi, zise doamna Stavăr deschizând poșeta. La mine nu contează suma asta.

- Te rog, până aici! Nu-ți dau voe să mă ofensezi, se răsti doamna Sofronescu.

— Nici nu mi-a trecut prin gând să te offensez. Tu știi bine că am avere și bărbatul meu câștigă destul de frumos.

Doamna Puica Stavăr își puse pălăria privind-se în oglindă în față și din profil, și cu aceeași față veselă se apropie de masă.

— Vă rog să mă ertați că trebuie să plec. Mâine vă aștept la mine la ora știută.

— Eu nu pot veni că am musafiri la masă, spuse hotărât doamna Sofronescu.

— Nici eu, că plec la vie, zice profund coana Sofica.

— Imi pare foarte rău! La revedere! La revedere!

Și ca o șopârlă zglobie doamna Puica Stavăr eși pe ușă.

Doamna Sofronescu izbi cărțile violent.

— Nu mai pot juca! M'a otrăvit rău nesuferita asta.

— Obraznică, rosti coana Sofica.

— Mă mir că ai avut atâta răbdare.

— Ce puteam face dragă?! Ei, dacă n'ar fi fost în casa mea îi răspundeam eu!

— Ii tare drăguță! Nu înțeleg pentruce v'ajî supărat? întrebă moale doamna Lenuța Vasiliu.

— Auzi sora?! sări cu vorba doamna Sofronescu. Să ne umilească așa de grosolan cu averea ei! Cine știe ce îmbogățit de război o fi și tată-său și prin ce matrabazlăcuri și-o fi adunat averea nerușinată! Și tu Lenuța ești moale ca o cârpă. Ai lăsat să te insulte și n'ai ripostat nimic.

— Când m'o insultat?!

— Vezi bine! Uici nu-ți dai seamă! Dacă ești așa de admirată dragă. La cine a fost aluzia obraznică: „eu nu cunosc altfel de dragoste nelegitimă“? N'ai văzut că noi am silit-o să precizeze. Și dacă nu era vorba nici de mine nici de coana Sofica, atunci numai la tine a făcut aluzia. Nu-i așa Coană Sofică?

— Se'nțelege! Pe mine, m'a durut că îndrăznește să spue asemenea obrăzniciei, dar ce să fac? Tu, Lenuța, erai în drept s'o oprești, zise convingător coana Sofica.

Doamna Lenuța Vasiliu rămase înmărmurită. Lacrămi de indignare îi străluciră în ochi.

— Am să-i spun lui Mișu!

— Da, da! Să-i ceară socoteală doctorașului ăștia care s'a pripășit aici, cine știe de unde.

— Mă rog, de unde a venit doctorul Stavăr? întebă Coana Sofica.

— De la Vaslui.

— Și pentruce a fost mutat?

— El spune că după cerere; dar trebuie să fi făcut vre-o mișelie pe-acolo, că era doctor primar de județ de cinci ani, și nu pleca el de bună voe dintr'un oraș unde se stabilise atât de bine.

Coana Sofica răbufni un val de fum și cu mare taină se adresă doamnei Vasiliu:

— Lenuțo dragă, ia să-l descoși pe domnul Vasiliu, că el trebuie să știe pricina pentru care s'a mutat doctorul Stavăr.

— Mă duc la Mișu să-i spun obrăznicia Puicăi, zise doamna Vasiliu punându-și pălăria.

— Așa dragă, așa! o îndeamnă doamna Sofronescu. Să-l găsească pe doctor și să-i ceară socoteală. Și fii mai energică, ce Dumnezeu!

După ce plecă doamna Vasiliu, Coana Sofica răsuci o țigară mai groasă ca toate și cu'n surâs mios zise doamnei Sofronescu:

— Vasiliu o să facă mare scandal, cum ele zmuncit din botez. Hai soro să facem un pichet.

Și'n atmosfera fumegoasă, cele două cucoane continuă distracția lor cotidiană.

VLADIMIR NICOARĂ





Diplomația maghiară are grija

Nu ne-am emoționat de loc, dăunăzi, când dintr'o vorbă scăpată la întâmplare de d. Mussolini și răstălmăcită meșteșugit, campania filo-maghiară pentru revizuirea tratatului dela Trianon își împrosopăta puterile de agitație efemeră. Cine cunoaște psihologia specifică a maselor populare ungurești, de un patriotism primitiv și naiv, și cine a avut aface cu fanfaronada seacă a nobilimei maghiare conducătoare dincolo de Tisa, și-a putut repede da seama că diplomația maghiară nu va întârzia să-și rateze singură un așa de frumos succes în aparență. Și confirmarea acestei axiome a venit mai curând decât ne-am fi putut aștepta. O delegație parlamentară italiană a fost atrasă, nu interesează prin ce mijloace, la Budapesta, în vizită. Guvernul și cercurile conducătoare ale atâtor asociații de iredentism camuflat n'au cruțat nici o jertfă pentru a dovedi musafirilor în cămașă neagră că Ungaria trebuie reintegrată în aspirațiunile ei de feudalism întârziat; iar poporul docil, ușor inflamabil, dornic de fast și de paradă patriotică, a răspuns cu căldură, capitonând cu decor viu străzile capitalei în delir. Între o ședință solemnă la Cameră, unde oficialitatea maghiară dădea drumul celei dintâi gafe diplomatice, și un chef cu dame îndrăcîte, unde venerabile vinuri de Tokay aveau misiunea să pledeze aceeași cauză revizionistă, ca și damele tot așa de turburătoare, trimișii dlui Mussolini n'au avut prea mult de înțeles. Poate mai târziu, când obosiți de atâtea variate și atrăgătoare dovezi de simpatie maghiară, în trenul care îi restituia pământului natal, parlamentarii italieni contemplând tabacherile de argint cu harta revendicărilor ungurești și filmând mental recentele amintiri pline de fast și risipă, se vor fi întrebat cu mirare de ce atâta trudă pentru a se demonstra un drept așa de simplu, și de unde scoate un popor sărăcit această revărsare de strălucire? Și poate că reflecțiile acestea, făcute în calm, n'au fost prea favorabile pentru nemărginitele iluzii de la Budapesta.

Dar cam în același timp se mai petrecea un fapt, mai puțin

sgomotos e drept, însă cel puțin tot așa de însemnat pentru caracterizarea diplomației maghiare. Unul din căpeteniile patrioticei operațiuni a falsificărilor de franci francezi, fostul șef al poliției maghiare Nádassy, favorizat de un elastic decret de amnistie, se instala pe una dintre moșiile sale, rămase intacte, pentru a primi dovezile de simpatie ale poporului recunoscător. Aceiași conducători de asociații „sportive“ și „culturale“, ca și aceiași nobili fruntași ai vieții politice maghiare, cari se ostentau în jurul oaspeților veniți din Italia, plecau în pelerinaj la conacul rural al lui Nádassy, fără tranziție, ca dintr'o îndatorire firească. Era oare o demonstrație? Credeau oare cercurile conducătoare maghiare că Ungaria, sigură pe concursul Italiei, se poate dispensa de bune raporturi diplomatice cu Franța, sau diplomația maghiară s'a simțit obligată să dea nouilor ei prieteni și această platonică dovadă de comunitate de sentimente? În orice caz, restabilirea lui Nádassy în galeria eroilor naționali, trebuie să fi produs la Paris o puternică impresie, de care Ungaria n'are niciun cuvânt să fie fericită.

Acum, dela un capăt la altul al pământului unguresc, străbate un singur chiot. Fiul lordului Rothermere, în căutare de noi senzații care să-i adoarmă pentru o clipă spleenul ancestral, a binevoit să facă un voiaj de plăcere în Ungaria. Satele părăsesc ogoarele și târgurile uită pentru un moment înfrigurata goană după pâinea rară de toate zilele, ieșind în delir să întâmpine musafirul. Fiul abilului antreprenor de hârtie scrisă cotidian în englezește este un simbol al iluziei, care s'a cuibărit călduț în sufletele unui popor iubitor de măriți deșerte. Sleită de dărnicia de dăunăzi, vistieria maghiară nu-și precupește resursele. O nouă revărsare de bunătați variate și ispititoare, pentru o nouă dovadă de simpatie, care numai Dumnezeu știe dacă va da ceva în schimb.

Dar în timp ce drapelele engleze și ungurești se îmbrățișează simbolic pe zidurile tapișate cu grele covoare orientale, în timp ce într'un cabinet luxos tânărul lord degustă aroma unui bătrân Tokay înecându-și spleenul deacasă în privirile adânci ale unei unguroaice focoase de foarte îndoielnică proveniență hunică, în virtutea aceluiaș mlădios decret de amnistie nefericitul prinț Windischgrätz, tovarășul de patriotică escrocherie al lui Nádassy, iese din închisoare, pentru a primi, mai târziu, aceleași delegații venite să-l gratuleze.

E, desigur, o nouă gentilețe diplomatică pentru Franța, Ungaria și-a asigurat concursul Angliei lui Rothermeere și își poate permite să-și descătuseze eroii. Diplomația de la Budapesta are grijă să ne asigure, că toată campania revizionistă din Ungaria și de aiurea n'are de ce să ne preocupe prea mult.

D. I. MOLDOVANU



Cronica politică

In plină anarhie organizată

Afirmam în numărul trecut, că partidul național-tărănist, ca și guvernul, de altcum își caută o ținută, care să corespundă într-o oarecare măsură cu situația ce și-a creat după congresul și adunarea dela Alba-Iulia. În sfârșit-a găsit-o. Comitetul de direcție, convocat zilele trecute la Bucureștii, a adus o hotărâre categorică. Partidul național-tărănist iese pentru întâia oară din echivocul legalismului și se proclamă îndreptățit a proceda înafară de legile țării și uzanțele constituționale. Asupra acestui punct nu mai poate fi nicio îndoială. Comunicatul transmis presei, după lungi și numeroase ședințe de zi și de noapte, este destul de lămurit:

„Orice mijloc întrebuițat pentru combaterea acestui guvern este îndreptățit”, s'a zis în moțiunea dela 6 Maiu care, după accepția ce i s'a dat în recente ședințe ale comitetului de direcție național-tărănist, ar fi o nouă Constituție. Iar mai departe:

„Guvernul ilegal nu poate să încheie împrumuturi, nici să arunce sarcini asupra poporului”.

Bazat pe aceste porunci, partidul național-tărănist își convoacă un Parlament aparte și crează un for special pentru ratificarea hotărârilor ce se vor lua în noștima adunare. Trecem peste partea hazlie, care se desprinde din această soluție sorfiță să se înceie în ridicolul cel mai desăvârșit. Chestiunea ne privește, în aceste rânduri de cronică, numai din punctul de vedere al consecințelor, cari pot fi de două feluri: de caracter pur politic și de ordin general educativ, social și național.

Pornit pe panta unei acțiuni anarhice organizate, mai poate fi partidul național-tărănist un partid legal și un partid de guvernământ? Caracterul anarhic al acțiunii formulate în puncte de program destul de precise nu poate fi negat. Orice cazuistică ar întrebuița iezuștii d-lui Iuliu Maniu, ei nu vor putea să ne convingă cum se poate apăra legalitatea într-o țară, necotindu-i legile. Ori, ceea ce e hotărât să facă partidul național-tărănist este tocmai răsturnarea ideii de legalitate, atât în admiterea „oricărui mijloc” pentru combaterea guvernului, cât

și în criminala hotărâre de a sabota ideea de autoritate, prin îndemnarea cetățenilor de a nu plăti nicio sarcină publică. Aceeași stare de anarhie reese clară din noua concepție național-tărănistă față de anumite atribuții constituționale. Ideea convocării unui Parlament aparte, compus din parlamentarii cari refuză să calce pragul aceleiași instituții oficiale, funcționând de bine-de rău după toate formele legale, și din foștii candidați fără noroc în alegeri, este ea însăși destul de absurdă. Dar, să admitem fără multă îngăduință, că un partid politic își poate permite luxul de a discuta chestiunile de stat, fără rezultat practic, principial, în afară de Parlament. E însă cu totul provocatoare cealaltă hotărâre a rezoluției comitetului de direcție național-tărănist, care vorbește de trimiterea spre ratificare a hotărârilor luate în parodia parlamentară ce se va convoca. Deci, nu mai e vorba de o discuție principială, fără urmări, ci se formulează pretenția de a se lua hotărâri de stat, în afară de instituțiile constituționale consacrate, hotărâri ce vor trebui să fie ratificate, pentru a avea putere executorie asupra vieții de stat. Și fiindcă, firește, ratificarea nu se poate cere Regentei, partidul național-tărănist, care totuși se declară formal pentru recunoașterea actualei forme constituționale, convoacă 7000 de mandatarai ai poporului, câte unul de fiecare comună, care să o înlocuiască pur și simplu.

Să ne dăm bine seama de ceea ce înseamnă această atitudine. În statul organizat legal, așa cum e astăzi, partidul național-tărănist, cu aderenții pe care și-i va putea face, se constituie stat aparte, cu Consiliul lui de Regență și cu Parlamentul lui de sine-stătător. Nu mai trebuie decât să bată monedă, să pună biruri și să întrețină armată. Punctul V al comunicatului pare a fi prevăzut și această întregire a planului de acțiune. Se vorbește acolo de împotrivire în comun și de un apel către armată, jandarmerie și administrație, prin care vor fi sfătuite să nu asculte de partidul dela guvern, ci de îndemnurile partidului național-tărănist, care vrea să ajungă la guvern, strdunzând temeliiile așezământului nostru constituțional.

Dar dacă, odată lămurite intențiile partidului național-tărănist din punctul de vedere al poziției lui programatice în viața politică a țării, chestiunea va putea să fie rezolvată în coformitate cu legile încă în vigoare, nu e mai puțin importantă starea de spirit pe care ar produce-o în țară acțiunea partidului național-tărănist, lăsată în deplină libertate. Sabotarea ideii de autoritate, sub toate formele, nu poate avea nicio scuză. Oricât de impopular ar fi guvernul și oricât de mari păcatele lui, guvernul poate fi atacat, statul nu. Indemnul adresat populației de a nu plăti dările, pe cuvântul că guvernul actual este ilegal, constituie un atentat la însăși viața statului, și nu un atac contra guvernului. Nu știm dacă partidul național-tărănist își dă seama de această nuanță și de imensele consecințe, pe cari le poate provoca această confuzie. Credem că nu. Ideea, că dările nu trebuiesc plătite convine oricui și prinde ușor rădăcină în masele, cari nu și dau seama de importanța resurselor bugetare ale statului. Dar dacă ideea e ușor acceptată, greu este să o mai scoți din mințile răfăcite. Ad-

mișcând că partidul național-tărănist urmărește numai răsturnarea guvernului, și punându-ne în ipoteza că izbutește să-i ia locul constrângându-l să plece prin „rezistența pasivă” a cetățenilor, ne întrebăm: Va reuși oare partidul național-tărănist să convingă lumea că dările nu trebuie plătite decât atunci când sunt administrate de d. Vintilă Brătianu? Convingerea noastră e că nu, și că nimenea nu va putea să reinstituie funcționarea normală a mecanismului fiscal fără mari și incalculabile pagube aduse țării.

Această stare de lucruri va rezulta din anarhică interpretare a drepturilor populare asupra celorlalte ramuri de organizație de stat. Chemarea maselor să judece, pe deasupra legilor, actele de stat, și sdruncina așezării vechi și solide. Partidul național-tărănist își asumă, din exces de pasiune și nepricepere, credem, o răspundere cu mult prea mare, peste puterile lui. Și, sinceri, îl compătimim, pentru că din această nouă atitudine va ieși complet și iremediabil înfrânt, nu de un guvern virtual condamnat, ci de împotrivirea tuturor factorilor conștiinței ai țării, cari nu vor consimți niciodată să asiste nepăsători la dărâmarea unui edificiu național, clădit cu jertfa atâtor generații de înaintași luminați.

Roadele politice de acaparare

Fără îndoială, că acțiunea partidului național-tărănist e condamnată din toate punctele de vedere și impune o grabnică și energică potolire. Anarhia proclamată ca dogmă de partid nu se menține în cadru principial, ca o simplă amenințare de neputincioși, ci intră în practică paralel cu disperarea dela București.

dovedesc suficient că pe alocurea fapta a premers rezoluției comitetului de direcție național-tărănist. De ce, în această revistă, care n'are nimic subversiv, n'am spune-o deschis? Nu-i așa, domnule cenzor? Zilele trecute

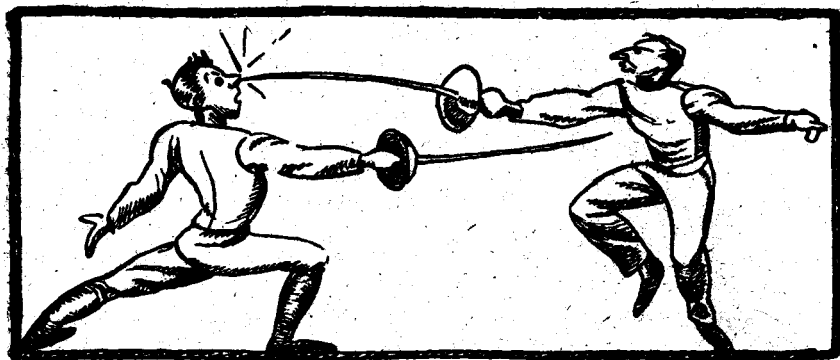
după formulele avocaților din partidul național-tărănist, că orice i se cere este ilegal.

Iată atâtea întrebări, pe cari partidul liberal nu știm dacă și le va pune dintr-o firească nevoie de a-și scruta conștiința și a se cerceta dacă are autoritatea morală și destul prestigiu

partidul liberal a făcut o tristă experiență încercând să înfrângă o înțeleaptă lege de conduită politică. Uzat de o guvernare de patru ani, în condițiuni neprielnice pentru orice partid de guvernământ, revenirea lui din anul trecut a stârnit o firească nemulțumire în țară și o explicabilă neîncredere în străinătate, unde se știe cât temei se poate pune pe guvernarea unui partid politic, nu îndestul de refăcut, pentru a avea durabilitate. Ion I. C. Brătianu a fost cel dintâi care și-a dat seama, că a sărit dincolo de șeaua puterilor lui. D. Vintilă Brătianu, urmându-i la cârma partidului și a guvernului, a avut același sentiment sau a ascultat de un sfat al fratelui și înaintașului său, atunci când a propus o colaborare de guvern d-lui Maniu. Din nefericire d. Vintilă Brătianu n'a înțeles că ceea ce își putea permite, cu destule riscuri, Ion I. C. Brătianu, nu i mai se îngăduia d-sale și, încrezător în puterea partidului liberal, a rămas la guvern. Dar loviturile au început să curgă, fiecare smulgând câte ceva din autoritatea guvernului înlăuntru și prestigiul lui în afară. Scandalurile parlamentare s'au întezit și orice campanie publică împotriva guvernului a găsit ecou. Menținut în cadrele ideii burgheze, partidul național-tărănist a început să cedeze impulsurilor spre stânga și a ajuns dela o simplă alianță cu socialiștii la democrația anarhică, pe care o proclamă astăzi. În străinătate ni s'a răspuns cu hotărârea dela Geneva, cu refuzul dela Berlin și dela Londra, cu ostilitatea Italiei și campania lordului Rothermeere, iar toate eforturile și jertfele guvernului pentru a duce la bun sfârșit tratativele împrumutului de stabilizare, cu tot concursul Franței, n'au dat decât la rezultate îndoielnice.

Toate aceste fapte sunt tot atâtea sentințe de condamnare, pe cari numai d. Vintilă Brătianu nu știe să le descifreze. Politica de acaparare a partidului liberal a depășit marginile oricărei îngăduințe și își dă roadele, dezastroase pentru țară în primul rând. Insuși faptul că partidul național-tărănist a putut ajunge la concluziunile formulate dăunăzi în comunicatul comitetului de direcție e un indiciu

D. I. CUCU



GAZETA RIMATĂ

Parlamentul separat

Candidații partidului național-fărănist, căzuți în ultimele alegeri, s'au adunat la București, declarând că ei sunt adevăratul Parlament.

Aprob cu inima 'mpăcată
Marea reformă democrată,
Și zic: un singur Parlament
Era, vădit, insuficient!

Inaugurând o modă nouă,
Avem în țară, astăzi, două.
(Se mai deschide-acuș, acuș,
Al treilea, la „Cărăbuș“.)

De-ar vrea guvernul să m'asculte,
Eu aș propune și mai multe:
Să fie 'ngăduit oricui
Să-și aibe Parlamentul lui.

Să nu mai fie, în alegeri,
Atâtea grave ne 'nfelegeri;
Iți pui o listă, candidezi,
Și tot pe tine te votezi!

Și nu mai megi, în reverandă,
Să faci prin sate propagandă;
Să ne avem ca niște frați,
Să fim cu toții deputați.

De ți-a umblat vre-un hoț prin urnă,
Și te-a lăsat fără diurnă,
Iți iei dela ciasornicar
Un Parlament de buzunar.

Il potrivești și te 'nterupe;
Ii strigi, în voe, să te pupe;
Il legi la brâu c'un fir de tei,
Și-i ții discursuri câte vrei.

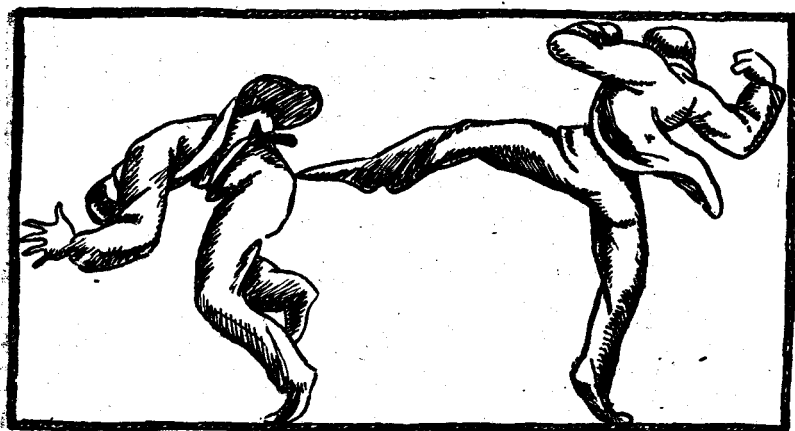
Ești liber să-l aduci acasă,
Solemn îl instalezi pe masă,
L'atârni în cui, l'așezi în pat,
Și dormi adânc, ca la Senat.

Energic soacra prezidează,
Nevasta te interpelează,
Copiii țipă la uluci
Ca niște simpli mameluci.

Iar dacă, la o cotitură,
Mai scapi și tu o 'njurătură,
Nu strâmbă nimenea din nas:
Tot în familie-a rămas...

Aprob cu inima 'mpăcată
Marea reformă democrată:
Să-i fie 'ngăduit oricui
Să-și aibe Parlamentul lui!

GOGU DEMAGOGU
Instalator de Corpuri Legiuitoare
la domiciliu



I N S E M N Ă R I

Sinceritate fără voce. — Sunt unii oameni, cari devin sinceri tocmai atunci când vor să pară mai șireți. Un astfel de exemplar, nu prea rar în redacția ziarului clujan *Patria*, a primit deunăzi de la d. Alexandru Vaida un interview, plin de reflecțiile subtilului intelectual național-țărănist prilejuite de vizita făcută de curând agrarienilor cehi. Interview-ul, ca tot ce spune d. Vaida, nu interesează. Ceea ce vrem să relevăm aici e mărturisirea, pe care o face șiretul redactor al *Patriei*, fără să vrea, ca un reflex al unei stări de conștiință, îndelung și cu îngrijire ascunsă.

Cităm:

„Prima întrebare ce (sic) am precizat-o (re-sic) e un complex de întrebări“. Iată-o, după cum s'ar exprima confratele dela *Patria*, sau iată-le, după cum credem noi că e corect să spunem:

„Vă întoarceți din Praga. Ați văzut de sigur lucruri extrem de interesante. Poate că ne veți lămuri acum asupra acestei chestiuni: de ce în Cehoslovacia, partidul național-țărănist poate participa de ani de zile în mod larg la condu-

cerea țării, la opera constructivă, de consolidare a tânărului stat cehoslovac, — pe când în România național-țărăniștii sunt condamnați mereu să stea în opoziție cu brațele încrucișate, — fîntuiți mereu la stălpul infamiei de presa guvernamentală ca și de oratorii liberali ca turburători ai ordinii și ai liniștii în țară, ca reprezentanți ai politicii de denigrare a țării. Ce este adevărat? *V-ați exclus singuri din rândul partidelor de guvernământ, sau ați fost excluși de alții?*“

D. Vaida, la aceste complicate chestiuni, răspunde cum poate mai bine să-și scoată partidul cu obraz curat. În Cehoslovacia e progres, șeful statului e onest și înțelept, legalitatea o dogmă pentru oamenii politici și pentru funcționari, alegerile sunt libere și nu există niciun partid vechi, care să irite tinerile partide de după războiu. Deci, tocmai ceea ce la noi nu este, vrea să spună d. Vaida. Astfel stând lucrurile, pare explicabil de ce partidul agrarian ceh, pe care onestul matador al democrației române îl numește intenționat „partidul

național-țărănist ceh" (apreciați, vă rog, finețea acestei apropieri cu țâlc), zicem partidul agrarian ceh, și nu național-țărănist ceh, pentru că sub această titulatură nu există niciun partid în Cehoslovacia, a putut să devină un factor de guvernământ fiindcă „dela început s'a bucurat de acel respect constituțional, pe care legile țării îl impunea președintelui Republicei”.

Cu alte cuvinte, d. Vaida n'a explicat nimic și aveam destule temeiuri să spunem că interview-ul nu interesează. Arzătoarea întrebare, scăpată ca o tășnire de lavă morală, din subconștientul comprimat al redactorului național-țărănist dela *Patria* a rămas fără răspuns. „*Vați exclus singuri din rândul partidelor de guvernământ sau ați fost excluși dv. de alții?*”

Ba, un răspuns a dat totuși d. Vaida. E în necuviința aruncată gratuit peste memoria Regelui Ferdinand, care în explicația dsale nu era nici onest nici înțelept, ca președintele Republicei vecine, și nici n'a dat prilej partidului național-țărănist „să se bucure de acel respect constituțional, pe care etc. etc.”

Și acum trageți dv. concluzia: S'au exclus sau au fost excluși? Nu credem că e prea oboseitoare sarcina, pe care ne permitem să v'o lăsăm dv.

Se face sau nu se face? — La rubrica reportajului politic al gazetelor din Capitală, problema se pune în fiecare zi, cu o pasionată stăruință: Se face sau nu se face împrumutul? Prin urmare: Vine sau nu vine stabilizarea? Răspunsul nu e totdeauna același, dar răsare la fiecare pas convingerea, că toată existența guvernului prezidat de d. Vintilă Brătianu depinde de reușita acestor delicate aranjamente financiare.

Știri și informații contradictorii se încrucicează dela o ediție la alta. Ceeace a fost ieri sigur astăzi e problematic. Ceeace pare astăzi un punct câștigat

măine va fi, cu certitudine, sămânța unor noi neînțelegeri. O bucată de vreme, publicul s'a arătat destul de sceptic. Aflase de oarecari tratative. I se șoptise de unele operații, cam complicate, în legătură cu mult trâmbițata stabilizare. Știa, în fine, că e vorba de un împrumut al României în străinătate. Dar efectele vizibile ale acestor pregătiri nu se iviseră nicăeri. Totul era încă în forma nebuloasă a proiectelor guvernamentale. Până când, încetul cu încetul, chestiunea a început să deștepte interesul celor mulți și neștiutori, de pe urma cărora, mai totdeauna, cei puțini și bine inițiați se pricep să realizeze mănoase și lesnicioase câștiguri. Știrile despre apropiata încheiere a împrumutului s'au înțesit. Stabilizarea era anunțată ca o legiferare definitiv hotărâtă, în pragul căreia mai era nevoie abia de câteva formalități.

Efectele celor dintâi știri optimiste n'au întârziat să se arate. O violentă creștere a cursurilor acțiunilor s'a înregistrat la Bursă. În câteva zile, Capitala a ridicat pe umerii remizienilor câteva sute de noui milionari, sporind ca prin farmec averile fericiților posesori de hârtii în urcare, cari, speculând cu pricepere jeshătura de zvonuri ticluite, au făcut să răsară, din pământ, o avalanșă întreagă de cumpărători întârzițați și naivi. Din momentul în care lovitura a reușit, — ciudată coincidență! — nici împrumutul, nici stabilizarea n'au mai apărut atât de sigure. Versiunile au început să oscileze, iar cursul acțiunilor a început să scadă. Speculatorii nepricepuți, cari se trezesc de obicei prea târziu, au făcut cunoștință cu partea cealaltă a medaliei.

Asemenea succuțaii — și astfel de capcane — sunt inerente jocului de Bursă, veți zice. Așa e; dar atunci când speculațiile se lansează în jurul unor proiecte ale guvernului, acesta e dator să intervină cu o lămurire, înlăturând echivocul, mărturisind realitatea,

împiedecând manevrele pescuiturilor în apă tulbure. În loc să procedeze așa, guvernul prezidat de d. Vintilă Brătianu părea că ocrotește acțiunea speculatorilor, recrutați chiar dintre cele dintâi rânduri ale partidului dela putere. Ziarul *Indreptarea* a făcut deunăzi aluzii destul de transparente în această privință, fără ca cei vizați să protesteze. Oficiosul partidului poporului n'a pronunțat nume, dar a lăsat să se înțeleagă destul de clar, că e gata să precizeze, dacă i se va cere. Noroc, că nu i s'a cerut!...

Acum, știrile și informațiile în legătură cu stabilizarea și împrumutul alternează de la o zi la alta. Se face sau nu se face? Nouă ne vine cam greu să răspundem. În orice caz, chiar dacă totul va rămânea în stare de proiect, partidul liberal n'a pierdut timpul de geaba. El a mai dat țării o serie de milionari, răsăriți din neant. Și să se mai susțină, că d. Vintilă Brătianu răspândește sărăcie în jurul său!

Politica și premiile naționale. —

La noi în România, unde valorile schimbărilor ministeriale determină adeseori până și stabilitatea în slujbă a moștelor comunale, se găsesc destui confrăți bănuitori, cari nū vor să creadă, că decernarea unui premiu național de literatură n'are de a face cu prietenii politice ale celor chemați să hotărască asupra destinației lor. De aceea, câțiva comentatori nepricepuți — sau mai curând de rea credință — au interpretat foarte greșit atitudinea recentă a dlui Octavian Goga, care, din bună vreme și cu toată sinceritatea, a sprijinit propunerea lansată de ziarul *Rampa*, ca marele premiu național pentru proză să se dea anul acesta, cum s'a și dat, dlui N. Iorga.

Unii, mai pușini la număr, s'au prefăcut, că se miră, aducându-și aminte de anumite animozități politice, destul de proaspete, dintre cei doi scriitori. Alții, despre cari ar trebui să zicem, că

sunt mai șireți, și cari s'au dovedit a fi în majoritate, au încercat să descifreze din acest vot firesc tălcul unor combinații politice viitoare, pentru a căror realizare ar fi nevoie să se arunce o amabilă punte de trecere. Cu alte cuvinte, directorul *Neamului Românesc*, care de mai bine de trei decenii se găsește într-o tovărășie permanentă cu masa de scris, s'a împărtășit de această recunoaștere (al cărei cusur nu e decât acela, că s'ar fi convenit să vie mai demult) exclusiv de pe urma politicei.

Am înțelege o asemenea bănuială, când ar fi vorba de premiarea celor cinci articole de gazetă, cari constituiesc operele complete în proză ale dlui Iuliu Maniu. Un asemenea gest n'ar putea să fie, în niciun caz, rezultatul unei convingeri pur culturale. Dar e vorba despre d. N. Iorga, ale cărui scrieri pot să umple ele singure o bibliotecă. Chiar dacă n'am alege, din această muncă fără preget, decât acele câteva volume, neînlocuite până acum, ale *Istoriei literaturii românești*, — sau dacă am privi numai activitatea îndrumătoare dela *Semănătorul*, — tot ar fi de ajuns pentru a legitima o consacrare oficială, pe care demult a precedat-o conștiința unanimă a intelectualității din această țară.

Comentariile trebuiesc, prin urmare, răsturnate. Nici un argument de ordin politic n'a înrăurit părerea, în această chestiune, a dlui Octavian Goga. Nici animozitățile de ieri, cum se așteptau unii, nici combinațiile viitoare, cum cred alții. Explicația e mult mai simplă. Cultura românească îi era datoră mai de mult dlui N. Iorga cu acest omagiu. Ce rost ar fi avut împotrivirea, și cum s'ar fi putut justifica?

Avram Iancu călare. — Progresele edilitare ale Capitalei sunt lente și nesigure. O bătălie estetică nu e niciodată câștigată definitiv. În răstimpul cel mai scurt, urășenia își ia revanșa. Exemple

se găsească la tot pasul; n'avem decât să facem, într-o dimineață liniștită de primăvară, tradiționala plimbare dintre Capșa și Palat.

Să ne oprim, din întâmplare, în piața Teatrului Național. Cu câtă greutate au fost expulzați de aici, cu puțină vreme înaintea războiului, faimoșii birjari-muscali, cari se instalaseră drept în fața răbdătorului templu al Thaliei române, pocnind din bici, țesându-și caii, și întrecându-se, ca pe hipodromul dela Floreasca, să iasă înaintea mușterului în perspectivă... Într-o bună zi, acest Parlament al vizitivilor a fost dizolvat; în locul bălegarului endemic s'a făcut apariția un colț de pajiște îngrădită, iar bucureștenii au început să se legene în iluzia, că orașul lor năzuiește, pe ici pe colo, să-și scuture neglijența orientală.

Zadarnică nădejde! Adevărul, în toată respingătoarea lui anatomie, e că nu ne mai apără nimeni împotriva tuturor strămbăturilor expuse ca o rușine publică, în văzul tuturor, pe străzile risipitei noastre Metropole. Pe locul unde se lăfăiau altădată trăsurile cu cauciu ale birjarilor-muscali, s'a pripășit de câteva săptămâni un fel de mărjoagă cioplită în lemn noduros, (din soiul celor cari se învârtesc spre distracția figuranșilor în târgul Moșilor), purtând în șea, cu scârbă, un călăreț de turță dulce, cu mustăcioara răsucită în aluat nedospit, amărât, pipiriu și pușintel, ca un copil de bogdaproste. Dacă ar fi fost în carne și n'oase, arătarea n'ar fi zăbovit nici un sfert de ceas pe calea Victoriei. Sergentul din colț ar fi intervenit fără întârziere, obligând pe călăreț să-și ia mărjoaga de căpăstru și să coboare, cât mai de grabă, în jos pe strada Câmpineanu. Dar, fiindcă mărjoaga e cocoțată pe o coșcoțeamite ladă de scânduri vopsite, iar călărețul, bine înțepenit în călcâie, nu mișcă, agentul forței publice, în loc să intervină cu

băstonul și să restabilească circulația, privește cu admirație spre pistoalele dela brâu omulețului suit pe cal, și explică trecătorilor, că au în fața lor cea mai nou plâsmuire a geniului artistic român: *monumentul lui Avram Iancu, regele Munților*. Autorul acestui monumental sacrilegiu, poleit în bronz ca o călmară de analfabet, se chiamă domnul Bârlad, după numele orașului cu acelaș nume, care, spre cinstea altor persoane de bun simț din partea locului, n'are decât o răspundere indirectă a porcăriei săvârșite. Lumea trece în vakuri pe lângă monstruoasa sprietoare de ciori, dar nimeni nu protestează. Nimeni nu întreabă: ce caută acolo? Nimeni nu se gândește, că exhibiția acestei impietăți echivalează, fără nicio exagerare, cu un atentat la bunele moravuri.

Dar mai e ceva. Ne gândim, că ceceace, deoacămdată, nu e de cât o slujire trecătoare a unui colț din Capitală, s'ar putea să devină o oroare permanentă pentru cine știe ce îndepărtată cetate din Ardeal... Există, după cât știm, un ministru al Artilor. El ar trebui să ne aperse de sarlatanii artei, dacă poliția se declară incompetentă. Fiindcă, ne întrebăm foarte serios: singuri cum am putea să ne apărăm?

Ocara ignorantului. — Întors din Cehoslovacia, d. Ion Mihalache, care mărturiseste că pentru întâia oară a pășit peste graniță, își publică impresiile. Foarte frumos. D. Mihalache este, precum se știe, un om de carte și oridecâte ori simte că-l sgândăre un gând, nu se poate stăpâni de a nu-l împărtași și altora. Iar acum d. Mihalache se întorce din prima d-sală călătorie în străinătate și psihicul dsale uscat ca un burete de mediul obișnuit de-acasă revine mustind de sentimente dureroase. A fost, omul, la Praga, a locuit lipsit de griji într'unul din cel mai somptuoase hoteluri ale capitalei cehoslovace, a vi-

zitat înconjurat de considerația, pe care i-o împrumută calitatea d-sale de fruntaș politic român, instituții, fabrici, ferințe și școli, a benchetuit la mese bogate, și toată curtenia ce i s'a arătat, toată bunăstarea pe care a văzut-o răsfrânându-se serbătorește, tot fastul și toate comoditățile cu cari a stat în contact câteva zile, i-au sdruncinat adânc moralul. Intors acasă, d. Mihalache nu mai află nimic bun. Pentru Cehoslovacia deșartă d-sa tot vocabularul de laude, iar pentru țara sa, care i-a dat toate onorurile și i-a satisfăcut toate ambițiile, n'are d. Mihalache decât cuvinte de hulă. Fruntașul național-tărănist, festul dascăl din Topoloveni, ca orice om, care dă pentru întâia oară ochii cu viața altor semeni, își închipuie că a pătruns în câteva zile de fătăială superficială în alt mediu toate secretele societății căzute sub observația lui prăpită.

Că d. Mihalache este încântat de ceea ce a văzut în Cehoslovacia nu ne miră. Dar de ce își ocărește oare țara? Își închipuie d-sa, că astfel, e mai plăcut cehoslovacilor? Se înșală. Proastă idee își va fi făcut de d-sa cehoslovacul căruia d. Mihalache i-ar fi vorbit cum scrie acum la gazetă. Ori crede fostul învățător că, începând cu ocara propriei lui țări, face operă de educație socială? Greșește. Din propria d-sale experiență pedagogică va fi știind măcar atâta lucru, că neștiutorul trebuie luminat cu bunăvoință, iar celui ce știe nu i se poate face o vină că știe altfel decât alții.

Oricum, fapta d-lui Mihalache nu-i face einste, căci ea nu e fapta unui om luminat îndestul, deprins să cântărească just valorile și să le claseze după merit. Dacă d-sa ar fi avut mai multă stăpânire dela sine și mai puțină ignoranță de mascaț, nu s'ar fi dat în spectacol impudic până la odiu, așa cum a făcut după cea dintâi a d-sale pășire peste hotare.

Proconsulii. — Dragostea, pe care redactorii de import dela gazetele din strada Sărindar o poartă provinciilor alipite, și în deosebi Ardealului, e de-a dreptul emoționantă. Ai zice, că vechiul nostru client, d. Albert Honigman descinde direct din Avram Iancu, iar tovarășul său pământean, d. Kalman Blumenfeld e cel puțin nepotul precursorului său în ale gazetăriei, Gheorghe Barițiu!

Cu toate acestea, se întâmplă adesea, ca descendentul lui Avram Iancu (d. Albert Honigman) sau nepotul lui Gheorghe Barițiu (d. Kalman Blumenfeld) să se cam întrecă cu gluma. Așa de pildă, într'unul din numerile din urmă ale ziarului *Lupta*, i se contestă cu indignare dlui Octavian Goga dreptul de a se ocupa de trebile Ardealului, aruncându-i-se învinuirea, că pe vremea trecutei guvernări a partidului poporului, în calitate de ministru al Internelor, ar fi administrat această provincie, ca și liberalii, prin proconsuli! Și, ca să și illustreze acuzația cu un exemplu, *Lupta* pune înainte numele redactorului *Țării Noastre*, d. Alexandru Hodoș, căruia i se descopere (ceva cam târziu) marele defect de a nu fi destul de... ardelean pentru exigențele în materie de dbârșie autentică ale honigmanilor și blumenfelzilor, teoreticianii atât de îndărjiți ai patriotismului local.

Cât e de ardelean d. Alexandru Hodoș, redactorul *Țării Noastre*, știe cu prisosință oricine cunoaște puțin istoria zbuciumată e acestui colț de pământ. (Părearea celorlalți nu mai interesează.) În orice caz, ne îngăduim să adresăm pe această cale avertismentul, că printre obrăznicile pe cari nu suntem dispuși să le tolerăm, e și aceea a musafirilor nepoftiți, cari ar vrea să ne exproprieze până și strămoșii din morminte...

Proconsule Albert, ia-o mai domol!